

Aktuální informace

Ústavu zdravotnických informací a statistiky
České republiky

Praha 30. 9. 2010

61

Tuberkulóza v Evropě v roce 2008 na základě výsledků Tuberculosis surveillance in Europe

Tuberculosis surveillance in Europe - report on tuberculosis cases notified in 2008

Souhrn

V 50 zemích Evropského regionu WHO bylo v roce 2008 registrováno 462 tis. případů TBC a tvořily 6 % všech TBC onemocnění hlášených do WHO. Data ze zprávy Tuberculosis surveillance in Europe popisují rozdílnou epidemiologickou situaci TBC v zemích Evropského regionu WHO a zároveň poskytují detailní přehled o rozšíření tuberkulózy v jednotlivých státech. Publikace obsahuje tabulky a grafy vývoje tohoto onemocnění v posledních letech. Roční zpráva věnuje pozornost také monitoringu TBC onemocnění mezi cizinci a mezi HIV pozitivními. Snaží se podchytit výsledky léčby a stav rezistentnosti vůči antituberkulotikům.

Summary

In 50 countries of the WHO European Region 462 thousand cases were registered in 2008, 6 % of notifications made to WHO worldwide. Data from Tuberculosis surveillance in Europe describe a diverse epidemiological situation of TB in countries of WHO European Region and provide also the detailed overview about TB incidence in separate states. Publication contains also tables and graphs with trends of notified cases and rates in recent years. Annual Report includes likewise information about results of treatment and anti-tuberculosis drug resistance.

ECDC¹ a Evropská regionální kancelář WHO² navázaly na činnost organizace Euro TB a od 1. ledna 2008 společně koordinují sledování tuberkulózy (TBC) v Evropě. Evropský region WHO zahrnuje 53 zemí a Lichtenštejnsko. Podle pravidelně vydávané zprávy „Tuberculosis surveillance in Europe“ bylo **v roce 2008** oznámeno v 50 zemích Evropského regionu WHO (za Monako, San Marino, Rakousko a Lichtenštejnsko nebyly údaje k dispozici) **461 645** případů **onemocnění tuberkulózou**, tj. **52 případů na 100 tis. obyvatel**. V porovnání s předchozím rokem se počet případů snížil, ale zatím je předčasné určit, zda dochází k zvratu v dosavadním (rostoucím) trendu nebo se jedná o jednoletý meziroční výkyv.

Hlášené případy v Evropském regionu WHO představovaly 6 % všech případů oznámených ve sledovaném roce do WHO z celého světa. V rámci Evropského regionu WHO obecně roste notifikace TBC od západu na východ. Vzhledem k různým specifikům a výrazně odlišné míře TBC nemocnosti byly země sledovaného regionu rozděleny na skupinu členských států EU/EEA³ a země mimo EU/EEA. Na země EU/EEA připadalo 18 % hlášených případů a v těchto státech žilo 56 % populace regionu. Většina notifikací

¹ European Centre for Disease Prevention and Control - Evropské centrum pro prevenci a kontrolu nemocí

² World Health Organization - Světová zdravotnická organizace

³ European Union/European Economic Area - Evropská unie/Evropský hospodářský prostor

(82 %) ale přišla z 22 nečlenských států EU/EEA, kam se řadily tyto státy: Albánie, Andora, Arménie, Ázerbájdžán, Bělorusko, Bosna a Hercegovina, Černá Hora, Gruzie, Chorvatsko, Izrael, Kazachstán, Kyrgyzstán, Makedonie, Republika Moldávie, Ruská federace, Srbsko, Švýcarsko, Tádžikistán, Turecko, Turkmenistán, Ukrajina a Uzbekistán. Na území těchto států souhrnně žilo 44 % obyvatel regionu.

Bez ohledu na příslušnost k výše zmíněným skupinám bylo v Evropském regionu WHO označeno 18 zemí jako vysoce prioritních v kontrole TBC. Jedná se o následující země: Arménie, Ázerbájdžán, Bělorusko, Bulharsko, Estonsko, Gruzie, Kazachstán, Kyrgyzstán, Litva, Lotyšsko, Republika Moldávie, Rumunsko, Ruská federace, Tádžikistán, Turecko, Turkmenistán, Ukrajina, Uzbekistán. Z uvedených zemí, kde žilo 44 % obyvatel sledovaného regionu, pocházelo 88 % oznámení (404 285 případů). I když počet případů na 100 tisíc obyvatel (104,5) souhrnně za tyto státy meziročně poklesl, přesto zůstává míra hlášenosti případů dvakrát vyšší než hodnota za evropský region jako celek a více než šestkrát vyšší než za státy EU/EEA.

V celém Evropském regionu WHO se dvakrát více onemocnění TBC vyskytuje u mužů než u žen, a to jak v zemích EU/EEA (poměr muži:ženy 1,8), tak ve státech mimo EU/EEA (poměr 2,0). Tato skutečnost je odrazem vyššího zastoupení mužů v různých rizikových skupinách (bezdomovci, vězni, HIV infikované osoby).

Nově zjištěných TBC bylo oznámeno 315 285, tj. 68 % z celkového počtu případů. Nejčastěji byli noví pacienti registrováni ve věkové skupině 25–44 let. Podíl recidiv se meziročně mírně snížil a dosáhl 30 % na všech notifikacích. Mezi skupinami zemí však existují rozdíly. Zatímco země EU/EEA měly podíl dříve léčených případů 13 %, v nečlenských státech EU/EEA byl 34 %. V 18 „vysoce prioritních zemích“ činil podíl recidiv 33 %.

V evropském regionu WHO tvořili cizinci (podle země narození nebo státní příslušnosti) 4,8 % nemocných TBC. Podíl cizinců byl v zemích EU/EEA 22,4 %, v nečlenských státech EU/EEA 1,0 %.

V 32 zemích s dostupnými daty postihovala HIV infekce 3 % nemocných TBC. Multirezistentní případy TBC tvořily u nově hlášených onemocnění 11 % a u recidiv 47 %.

Země Evropské unie (EU) a Evropského hospodářského prostoru (EEA)

Za rok 2008 byly údaje dostupné za 26 členských států EU a dále za Island a Norsko - země EEA. Státy EU/EEA celkově oznámily **82 611 onemocnění TBC**. Přes 80% hlášených případů se vyskytovalo v osmi zemích, které hlásily za sledovaný rok 3 000 a více případů onemocnění (Bulharsko, Francie, Německo, Itálie, Polsko, Rumunsko, Španělsko a Spojené království).

Počet hlášených případů TBC v přepočtu **na 100 tis. obyvatel** činil **16,7**. Poměr nižší než 20 případů/100 tis. obyvatel mělo 21 zemí. Nad touto úroveň bylo Rumunsko (115,1), pobaltské státy - Litva (66,8), Lotyšsko (47,1), Estonsko (33,1), dále Bulharsko (41,2), Portugalsko (28,2) a Polsko (21,2). V roce 2008 zaznamenal sice tento ukazatel nejnižší meziroční pokles (1,2 %) za poslední 4 roky, nicméně průměrný meziroční pokles mezi lety 2004 a 2008 činil 3,3 %.

V roce 2008 mělo cizí původ (podle země narození nebo státní příslušnosti) 22 % nemocných, z nichž více než 2/3 pocházelo z Asie nebo Afriky. Ve většině zemí se všeobecně v letech 2001 až 2008 počet cizinců s onemocněním TBC zvyšoval.

Nové, dříve neléčené případy tvořily 79 % hlášení, recidivy 13 % a u 8 % případů nebyla zjištěna historie. Nejvíce (36 %) nově zjištěných případů TBC bylo oznámeno ve věkové skupině 25–44 let.

Z hlediska pohlaví převažují téměř ve všech zemích mezi nemocnými muži. Tento jev je více patrný mezi tuzemci (podíl 2,0) než u cizinců (1,4).

Dětské případy (0–14 let) představovaly 4,2 % z celkového počtu hlášených onemocnění. U tuzemců se dětí týkalo 4,4 % notifikací ze všech onemocnění, u cizinců pak 3,4 %. Mezi tuzemci se více než polovina případů onemocnění TBC soustřeďuje souhrnně do střední (45–64 let) a vyšší (nad 64 let) věkové kategorie, zatímco u cizinců se úhrnem v těchto věkových kategoriích vyskytovalo 28 % případů. Nejvíce onemocnění u cizinců bylo hlášeno mezi mladšími dospělými, především pak ve věkové skupině 25–44 let (53 %).

Tuberkulóza plic představovala 79 % všech onemocnění. HIV infekce mezi TBC nemocnými byla hlášena z 14 zemí. Podíl HIV pozitivních případů na všech hlášených případech TBC byl 3 %, nejvyšší hodnoty bylo dosaženo v Portugalsku (15 %).

Česká republika patří do skupiny zemí EU/EEA. V roce 2008 bylo za ČR nahlášeno do ECDC 868 případů TBC. Před předáním byly tyto údaje očištěny o případy nepotvrzené TBC, a proto se liší od běžně publikovaných údajů, podle kterých bylo v roce 2008 oznámeno 879 onemocnění tuberkulózy. Mírou hlášenosti 8,4 případů na 100 tis. obyvatel se ČR řadí k zemím s nízkým výskytem nemoci. Vyšší míru hlášenosti TBC oproti ČR mělo 16 zemí a nižší 11 států. Cizinci se podíleli 21 % na celkovém počtu onemocnění. U mužů se tuberkulóza vyskytovala častěji než u žen (poměr 1,8). Z hlediska věku byla nemoc diagnostikována nejvíce v kategorii osob nad 75 let. Převažující formou onemocnění byla tuberkulóza plic.

Data za ČR do evropské databáze WHO předává ÚZIS ČR ve spolupráci s Národní jednotkou dohledu nad TBC.

Závěr

Údaje z roku 2008 potvrzují rozdílnou epidemiologickou situaci v evropském regionu WHO. Země na východě regionu se i nadále potýkaly s vysokou zátěží onemocnění TBC. Zvláštní pozornost v oblasti dohledu nad TBC je věnována skupině 18 zemí, od nichž pochází téměř 90 % všech TBC hlášení regionu a které se potýkají i s velkou zátěží multirezistentní a extrémně rezistentní TBC.

V evropském regionu WHO přetrvává vyšší incidence onemocnění mezi muži. Nově zjištěná onemocnění tvořila 68 % všech notifikací.

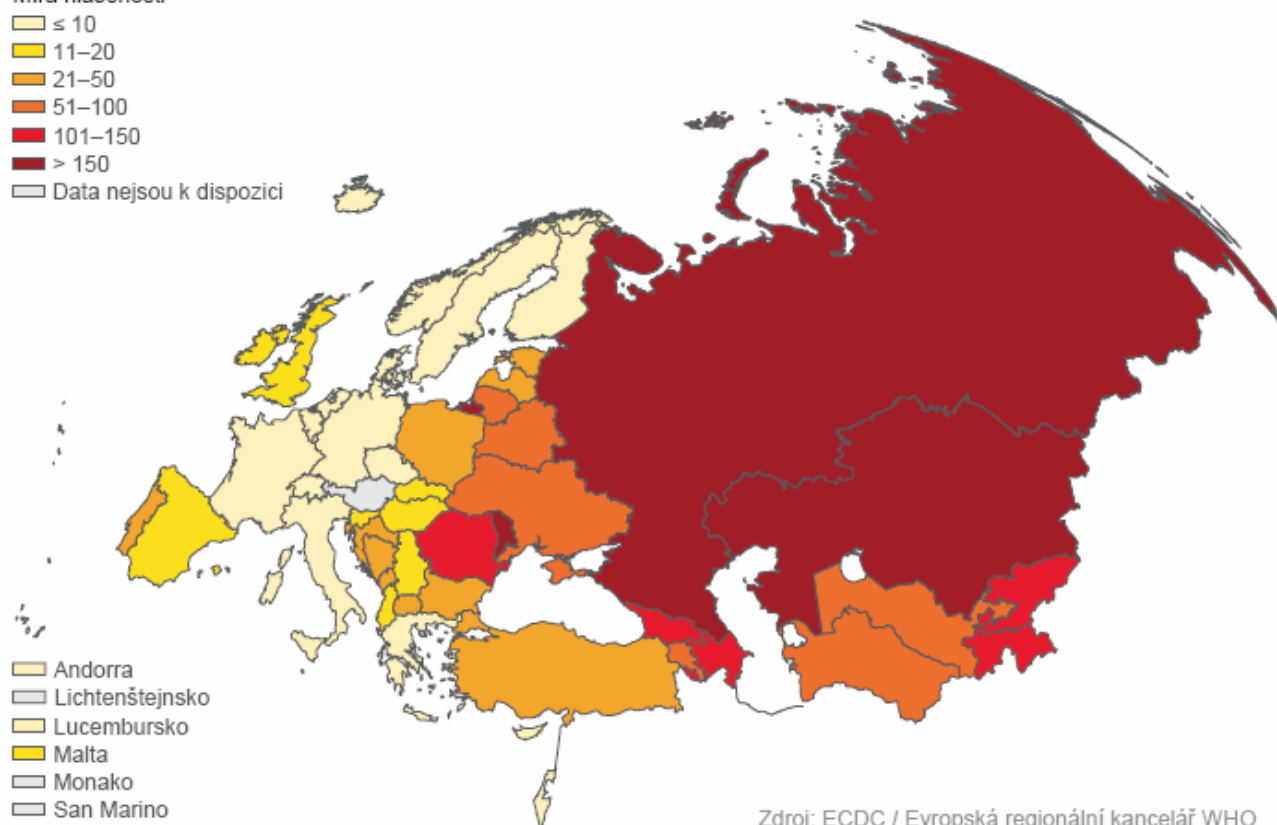
Surveillance report je velmi podrobným informačním materiálem o situaci TBC v zemích Evropského regionu WHO, obsahuje množství dat a grafů zpracovaných za každý jednotlivý stát. Celou zprávu je možné najít v originále na webové adrese www.ecdc.europa.eu/ nebo www.euro.who.int/

Zdroj: Tuberculosis surveillance in Europe

Vypracovala: Ing. Zdeňka Nováková

Hlášená onemocnění TBC na 100 tis. obyvatel, Evropa, 2008

Míra hlášenosti

Podíl případů cizinců na celkovém počtu onemocnění TBC podle jednotlivých zemí EU/EEA (v %), 2008

